

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. В.В. ДОКУЧАЄВА**

Кафедра педагогіки, психології та права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
професор _____ Р. Шелудько

» 31 « 08 _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВЗП 5 «ПРАВОЗНАВСТВО»

Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти
Галузь знань – **05 «Соціальні та поведінкові науки»**
Спеціальність – **051 «Економіка»**
Освітньо-професійна програма – **«Економіка»**
Факультет менеджменту і економіки

Робоча програма навчальної дисципліни «Правознавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Економіка» підготовки здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти спеціальності 051 «Економіка».

„17” _____ 08, 2020 р.

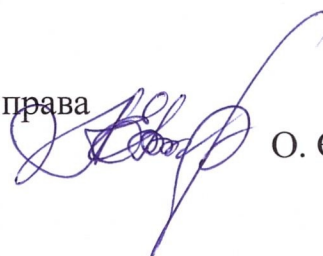
Розробники:

Гриньова Яна Генадіївна - кандидат педагогічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, психології та права

Протокол № 1 від «17» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри педагогіки, психології та права
канд. пед. наук, доцент

О. ЄВСЮКОВ

Схвалено навчально-методичною комісією факультету менеджменту і економіки.

Протокол від «27» серпня 2020 р. № 2.

Голова навчально-методичної комісії
факультету менеджменту і економіки,
к.е.н.. доцент

Ю. ФІЛІМОНОВ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень підготовки	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність – 051 «Економіка».	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 10	Рівень підготовки: Початковий рівень (короткого циклу) вищої освіти	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		8 год.	6 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
66 год.	80 год.		
		Вид контролю: – залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у здобувачів системи правових знань; засвоєння здобувачами основних положень права, формування й розвиток вміння користуватися нормативно-правовими актами для вирішення практичних правових завдань і ситуацій; розуміння здобувачами місця й ролі всієї системи права України та окремих її галузей.

Завдання: зрозуміти як функціонують всі структурні елементи системи права України; з'ясувати чому виділяють різні норми, інститути та галузі права, для чого вони необхідні та як регулюються; сформувати правову культуру здобувача.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі **повинні:**

знати:

- сутність права та правової системи;
- побудову системи права України та її окремих галузей;
- джерела права та їх роль для забезпечення життєдіяльності суспільства;
- основні права людини і громадянина та шляхи забезпечення їх виконання

вміти:

- орієнтуватись у системі права України;
- застосовувати на практиці нормативно-правові акти;
- аналізувати норми окремих галузей законодавства;
- правильно користуватися юридичною термінологією;
- працювати з договорами, звітністю та іншою документацією;
- застосовувати набуті знання при вирішенні конкретних життєвих та виробничих ситуацій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі набувають такі **компетентності:**

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у сфері економіки суб'єктів господарювання або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів сучасної економічної науки і характеризується певною невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Програмні компетентності:

загальні компетентності:

ЗК 8. Знання та розуміння предмета та характеру професійної діяльності, природи економічних законів та здатність діяти на їх основі.

спеціальні компетентності:

СК 12. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення з урахуванням їх правомірності у сфері господарської, фінансової, страхової та інших видів діяльності з застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Програмні результати навчання:

ПРН 4. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПРН 8. Усвідомлювати особливості сучасної економіки, інституційної структури, основних напрямів політики держави.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Правознавство. Система права. Юридична відповідальність

Тема 1. Загальне вчення про право. Право, його ознаки та місце в системі соціальних норм. Об'єктивне та суб'єктивне право. Функції права. Джерела та форми права. Порівняльна характеристика права і моралі. Основні етапи (стадії) законодавчого процесу. Систематизація правових актів: поняття, завдання, види та особливості.

Тема 2. Правовідносини. Сутність, ознаки та види правовідносин. Склад правовідносин. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти правовідносин. Види юридичних осіб. Об'єкти правовідносин, їх різновиди. Зміст правовідносин. Юридичний факт, його види.

Тема 3. Правомірна і неправомірна поведінка. Поняття та загальна характеристика правомірної та неправомірної поведінки. Поняття і загальні ознаки правопорушення. Склад правопорушення: поняття, елементи, значення. Види правопорушень. Загальна характеристика юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності.

Змістовий модуль 2. Основи трудового та цивільного права

Тема 4. Основи трудового права. Трудове право як галузь права України. Предмет і метод трудового права. Загальна характеристика Кодексу законів про працю. Джерела трудового законодавства. Трудовий договір. Поняття, форми й різновиди трудових договорів. Зміст трудового договору. Порядок прийняття на роботу. Випробувальний термін, його види. Підстави припинення трудових відносин, передбачені КЗпП України.

Тема 5. Робочий час та час відпочинку. Поняття та види робочого часу. Надурочні роботи та їх регламентація КЗпП. Час відпочинку, його види та їх правова характеристика. Відпустки та їх види відповідно до Закону України «Про відпустки».

Тема 6. Основи цивільного права. Сутність цивільного права як галузі права України. Цивільні правовідносини. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин. Об'єкти цивільних правовідносин. Підстави виникнення цивільних правовідносин. Поняття та зміст права власності.

Тема 7. Зобов'язальне та спадкове право. Правочини та їх види. Основні види цивільних договорів та їх різновиди. Сутність зобов'язань у цивільному праві.

Спадкове право та його правова характеристика. Правова характеристика спадкодавця та спадкоємців. Спадкування за заповітом та за законом. Заповіт, його нормативно-правова характеристика. П'ять черг спадкування відповідно до ЦК України.

Змістовий модуль 3. Основи адміністративного та кримінального права.

Тема 9. Основи адміністративного права. Адміністративне право як галузь права України. Предмет і метод адміністративного права. Джерела адміністративного законодавства. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Адміністративне правопорушення. Адміністративна відповідальність. Адміністративні стягнення, строки та порядок їх накладення.

Тема 10. Основи кримінального права. Сутність кримінального права України. Кримінальний кодекс України як базове джерело кримінального права. Злочин, його характеристика та склад. Кримінальна відповідальність, її правова характеристика.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п /с	лаб	інд	с.р.		л	п /с	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Правознавство. Система права. Юридична відповідальність												
Тема 1. Загальне вчення про право.		2				6		1				8
Тема 2. Правовідносини		2	1			6		1				8
Тема 3. Правомірна і неправомірна поведінка.		2	1			8		1	1			8
Разом за змістовим модулем 1		6	2			20		2	2			24
Змістовий модуль 2. Основи трудового та цивільного права												
Тема 4. Основи трудового права.		2	2			7		1				8
Тема 5. Робочий час та час відпочинку.		1	1			7			1			8
Тема 6. Основи цивільного права.		2	1			7		1				8
Тема 7. Зобов'язальне та спадкове право.		1	1			12			1			8
Разом за змістовим модулем 2		6	5			33		2	2			32

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п /с	лаб	інд	с.р.		л	п /с	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 3. Основи адміністративного та кримінального права.												
Тема 10. Основи адміністративного права.		2	1			5			1			8
Тема 9. Основи кримінального права.		2				8			1			8
<i>Разом за змістовним модулем 3</i>		6	1			13			2			16
Усього годин	90	16	8	–	–	66	90	4	6	–	–	80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Правовідносини.	1
2	Правомірна і неправомірна поведінка	1
4	Основи трудового права	2
5	Робочий час та час відпочинку.	1
6	Основи цивільного права.	1
7	Зобов'язальне та спадкове право.	1
8	Основи адміністративного права.	1
Разом		8

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
–	–	–

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
–	–	–

8. Самостійна робота

Конспектування лекцій і опрацювання конспекту лекцій в позаурочний час шляхом порівняння записів з відповідним розділом підручника. При необхідності внесення доповнень і уточнень до конспекту лекцій. Підготовка за допомогою конспекту теоретичних питань до семінарських занять.

Самостійна робота аспіранта відноситься до інформаційно-розвиваючих методів навчання і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Види самостійної роботи здобувачів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів; інші види робіт.
2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, практичних, семінарів; виконання типових задач; інші види робіт.
3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: розв'язання нестандартних задач; участь у ділових іграх щодо вирішення проблемних ситуацій та завдань; підготовка та написання рефератів, доповідей з заданої теми; інші види робіт.
4. Вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок в умовах виробництва.

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи аспіранта навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу.

Мета ІНДЗ. Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань аспіранта з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських та практичних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Теми ІНДЗ:

1. Громадянство України.
2. Організація державної влади в Україні.
3. Виникнення держави і права.
4. Конституційне право – основа правової системи України.
5. Україна суверенна держава.
6. Державний лад.
7. Правова система України.
8. Законність і демократія.
9. Правові основи територіального устрою і самоврядування в Україні.
10. Правопорушення та юридична відповідальність.
11. Правові засади судових органів в Україні.

12. Правоохоронні та правозахисні органи України.
13. Основи сімейного права України.
14. Правове регулювання між батьками та дітьми.
15. Основи екологічного права України.
16. Основи земельного права України.
17. Основи адміністративного права України.
18. Основи банківського права України.
19. Основи фінансового права України.
20. Кримінальне право України.
21. Правова характеристика кримінальної відповідальності в Україні.
22. Правова характеристика трудових правовідносин.
23. Правові основи соціального забезпечення в Україні.
24. Україна і міжнародне право.
25. Основи аграрного права України.
26. Робочий час та час відпочинку.
27. Правові основи підприємництва в Україні.
28. Спадкове право.
29. Загальні засади цивільного права.
30. Цивільне судочинство.

Вимоги до ІНДЗ

Індивідуальне науково-дослідне завдання повинно бути виконано творчо, на високому науково-теоретичному рівні. При написанні науково-дослідної роботи здобувачу слід показати вміння самостійно аналізувати не лише зміст нормативно-правових актів, а й спеціальну літературу з відповідного питання.

Тему ІНДЗ здобувачі повинні обрати самостійно (згідно з переліком) і обов'язково погодити її з викладачем (але не більше одного здобувача з групи на кожну тему).

Якщо текст ІНДЗ є звичайною компіляцією текстів з підручників, навчальних посібників, монографій або журнальних статей, робота не буде зарахована.

ІНДЗ повинно мати обсяг 15 - 30 сторінок (аркушів формату А4) і містити такі розділи: зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури, додатки (якщо є).

Вступ складається з 1-2 сторінок тексту, в якому обґрунтовується актуальність теми, формулюється мета і завдання наукової роботи.

В основній частині (10 - 25 сторінок) проводиться аналіз питання, що досліджується, здійснюється висвітлення теоретичних основ досліджуваного питання.

Висновки (3-4 сторінки) мають бути стислими, добре обґрунтованими, чітко сформульованими та містити основні результати роботи (особисті!).

Якщо в процесі написання ІНДЗ використовувався інформаційний або довідковий матеріал, то його розмішують у додатку. До списку літератури вносять всі використані джерела. Посилання на джерела інформації або

літературу роблять у квадратних дужках, наприклад, [4, 13], де 4 – номер джерела у Списку, а 13 – номер сторінки. У списку літератури повинно бути не менше 5 джерел.

Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота за теоретичною частиною дисципліни проводиться у вигляді:

1. Індивідуальних консультацій – запитання-відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни;

2. Групових консультацій – розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику.

Індивідуально-консультативна робота за практичною частиною дисципліни проводиться у вигляді:

1. Індивідуальних консультацій – завдань, стосовно яких виникли запитання;

2. Групових консультацій – розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення.

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді:

1. Індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань;

2. Підготовка рефератів для виступу на науковому семінарі;

3. Підготовка рефератів для виступу на науковій конференції.

10. Методи навчання

Під час ознайомлення з системою трудового права України й вивчення її окремих складових елементів, що складають предмет навчальної дисципліни «Правознавство», використовуються різноманітні методи навчання, а саме:

1) за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації - **словесні, наочні, практичні**. **Словесні методи** включають в себе: розповідь-пояснення, бесіду, лекцію; **наочні методи** - ілюстрація, демонстрація. *Ілюстрація* - допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та показі власної думки. Засоби ілюстрації - таблиці, моделі, графіки, малюнки тощо. *Демонстрація* характеризується рухомістю засобу демонстрування: навчальна телепередача або кіно-відеофільм чи його фрагмент; **практичні методи** - дослідження, вправи, доповіді, реферати.

2) за характером пізнавальної діяльності здобувачів - **пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький**.

3) залежно від основної дидактичної мети і завдань - **методи оволодіння новими знаннями, методи усного викладу знань, методи самостійної**

роботи здобувачів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, вмінь і навичок;

4) за ступенем керівництва навчальною роботою: **робота під керівництвом викладача, самостійна робота.**

11. Методи контролю

Підсумкове оцінювання рівня знань здобувачів з правознавства здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю, індивідуальної та самостійної роботи здобувачів, підсумкового контролю знань здобувачів за 100-бальною шкалою.

Поточний модульний контроль з правознавства включає в себе три модульні контрольні роботи з вивчених тем, які проводяться письмово у формі теоретичних і тестових завдань. Знання та вміння здобувачів оцінюються за допомогою:

- здійснення моніторингу роботи здобувачів при обговоренні практичних ситуацій, задач та обґрунтуванні відповіді. Критеріями оцінки є спосіб подачі ідеї, підкріплення її законодавчою базою, вміння презентувати та відстоювати свої пропозиції;

- індивідуального виступу за проблематикою семінарського заняття. Критеріями оцінки є спосіб подачі інформації, її зміст, підкріплення прикладами, аналіз та висновки.

Підсумковий контроль з правознавства проводиться у формі усного заліку.

Додатково заохочується виступи здобувачів на засіданнях наукового гуртка з правових дисциплін та наукових конференціях.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота									Залік	Підсумок	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		ІНДЗ	20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
6	4	7	6	5	6	8	7	6			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Шерстюк С.В. Правознавство : практикум. Х.: ХНАУ, 2020. 60 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права людини і громадянина в Україні: Навч. посіб. - К.: Юрінком Інтер, 2003.
2. Марчук В. М., Ніколаєва Л. В. Нариси з теорії права: Навч. посіб. / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва. — К.: Істина, 2001. — 304 с.
3. Молдован В.В., Чулінда Л.І. Правознавство. 3-тє вид. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 184 с.
4. Основи держави і права: Навч. посібник / За ред. В.В. Комарова. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – 260 с.
5. Основи правознавства України: Навч. посібник / Ківалов С.В., Музиченко П.П., Крестовська Н.М., Крижанівський А.Ф. - Х.: Одіссей, 2012. – 400 с.
6. Основи правознавства: Навч. посіб. / За заг. ред. ПЛ. Гнатенко. - К.: Юридична книга, 2014. - 320 с.
7. Основи правознавства: Навч. посіб. / Під заг. ред. В.П. Пастухова. - К.: Алерта. 2015. - 377с.
8. Правознавство: Навч. посібник / За ред. П.Д. Пилипенка. – Львів: «Карт-бланш», 2013. – 380 с.
9. Правознавство: Навч. посібник / За ред. М.В. Кравчука. – Тернопіль: «Новий Світ - 2000», СПД ФО «В.М.Піча», 2017. – 516 с.
10. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. Підручник. – Х.: Одіссей, 2018. – 920 с.
11. Скакун О.Ф., И.Н. Овчаренко. Юридическая деонтология. Учебник / Под ред. Скакун О.Ф.. – Х.: Основа, 1999. – 304 с.
12. Теорія держави і права. Підручник / За ред. С.Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 486 с.

13. Хрестоматія з правознавства: Навч. посіб. / Укладачі Л.О. Лоха, О.Д. Наровлянський. - К.: Юрінком Інтер, 2003.
14. Юридичні терміни. Глумачний словник / За ред. В.Г. Гончаренка. – К.: Либідь, 2013. – 228 с.

Допоміжна

1. Акт проголошення незалежності України: Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. - 1991. - № 38. - Ст. 502.
2. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. - К.: Україна, 1991.-8 с.
3. Декларація прав національностей України: Прийнята Верховною Радою України 1 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. -№ 53. - Ст. 799.
4. Конституція України від 28.06.96 (зі змінами і доповненнями) // ВВР України. – 1996. - №30.
5. Господарський кодекс України. Х.: Одиссей, 2019.
6. Кодекс законів про працю. - Х.: Одисей, 2019.
7. Цивільний кодекс України. - Х.: Одисей, 2019

15. Інформаційні ресурси

1. Трудове право України: підручник. / В.В. Жернаков, С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко та ін.; за ред.. В.В. Жернакова. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1074041343312/pravo/trudove_pravo_-_zhernakov_vv – Назва з тит. екрана.
2. Копиленко О.П. Правознавство. Навч. посібник. – 2007. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/pravo/pravoznavstvo_-_kopilenko_op – Назва з тит. екрана.
3. Кунченко-Харченко В.І. Правознавство. Навч. посібник. – 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/11750204/pravo/pravoznavstvo_-_kunchenko-harchenko_vi – Назва з тит. екрана.
4. Олійник А.Ю. Правознавство. Підручник. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/10550123/pravo/spisok_vikoristanih_dzherel#493 – Назва з тит. екрана.
5. Правознавство. Підручник / За заг. ред. Крестовської Н.М., Кулініч О.О., Романадзе Л.Д. – Одеса: ОНЕУ, 2015.
Розділ 8. Трудове право с.353-451
<http://dspace.oneu.edu.ua › jspui › bitstream › Правознавство PDF>
6. Кодекс законів про працю України (КЗпП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>– Назва з тит. екрана.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> – Назва з тит. екрана.